

Kmetijstvo in živilstvo – cene

Ekonomsko ogledalo

UMAR

številka 3/2003

str. 14

Rast cen, I-XII/I-XII	1999/1998	2000/1999	2001/2000	2002/2001	2003/2002	struktura v 2003, v %
Živiljenjske potrebščine, skupaj	6.1	8.9	8.4	7.5	5.6	100.0
v tem: hrana in brezalkoholne pijače, skupaj	3.7	5.5	9.2	7.5	4.6	20.7
hrana	3.8	6.1	9.8	7.5	4.6	18.7
- kruh in drugi izdelki iz žit	8.1	13.3	13.4	13.4	6.5	4.0
- meso	3.6	6.2	13.4	4.0	1.8	5.1
- ribe	4.0	4.2	10.8	8.7	5.1	0.5
- mleko, mlečni izdelki in jajca	2.8	8.6	4.5	7.8	1.4	2.8
- olje in maščobe	1.7	2.0	2.4	20.3	6.7	0.9
- sadje, sveže in predelano	0.0	-2.0	12.8	0.7	4.3	1.6
- zelenjava, sveža in predelana	1.4	5.4	5.9	6.1	9.5	1.7
Kmetijski pridelki pri proizvajalcih, skupaj	-0.4	6.3	9.0	1.8	0.9	100.0
v tem: poljedelstvo	-5.3	5.3	2.3	10.1	7.4	9.7
- žita	-16.4	27.8	-5.6	3.6	9.9	4.8
- industrijske rastline	6.0	-18.6	9.5	17.8	-0.6	4.2
- vrtnine	5.2	-10.6	16.1	8.2	42.1	0.6
- krmne rastline	-1.0	9.4	-0.3	21.3	30.0	0.1
sadje in grozdje	23.0	2.2	3.1	14.8	3.9	6.7
živinoreja	-1.4	6.7	10.3	-1.4	0.3	76.0
- živina za klanje	-3.6	7.0	12.5	-4.2	-1.2	41.3
- živalski pridelki	1.5	6.4	7.3	2.1	2.2	33.1
ribištvo	3.8	-0.8	4.5	1.4	0.9	0.7

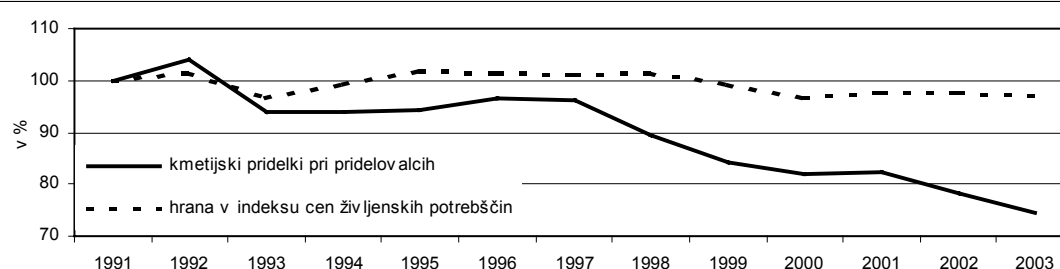
Vir podatkov: SURS.

V letu 2003 so cene hrane in brezalkoholnih pijač v indeksu cen življenjskih potrebščin porasle za 4.6%, kar je za 1.0 odstotno točko manj od povprečne rasti cen vseh življenjskih potrebščin (gl. tabelo). Zaostajanje je nekoliko presenetljivo, saj smo zaradi nizke kmetijske pridelave v slovenskem in tudi širšem prostoru pričakovali višjo rast cen hrane in pijač. Zadržale so jo predvsem nizke rasti cen mesa in živinorejskih proizvodov – najnižja je bila v skupinah mleko, mlečni izdelki in jajca (1.4%) ter meso (1.8%) –, ki so ublažile relativno visoke rasti cen kruha in drugih izdelkov iz žit (6.5%), olj in maščob (6.7%) in predvsem zelenjave (9.5%).

Rast cen hrane in brezalkoholnih pijač pa bi bila lahko še nižja, če bi sledila le gibanju povprečnih cen osnovnih surovin, to je kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih. Njihove cene so lani v povprečju porasle le za 0.9%, vendar različno v posameznih skupinah. V živinoreji, ki imajo v skupini kar tričetrtinski delež, so porasle le malo (0.3%). Ponudba živine v zakol se je namreč predvsem v drugi polovici leta zaradi pomanjkanja krmne povečala, povpraševanje po mesu pa se je zmanjševalo tako na domačem kot tudi na izvoznih trgih. Odkupne cene so se ponovno zvišale le pri perutnini, ker povpraševanje po njej narašča. Tudi cene sadja in grozdja so kljub nižjemu pridelku porasle razmeroma malo (3.9%); ponudba sadja je bila namreč v prvih mesecih leta še velika zaradi dobre pridelave v letu prej, ponudba grozdja pa je zaradi prevelikih zalog vina v kletih že nekaj let precej višja od povpraševanja. Zaradi sušnih razmer in nizkega pridelka so se bolj zvišale cene v poljedelstvu (7.4%), in sicer izjemno pri vrtninah (42.1%), krmnih rastlinah (30.0) in tudi žitih (9.9%). Suša je lani povzročila rast povprečnih cen kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih tudi v članicah EU, kjer pa so zaradi drugačnega razmerja med rastlinskim in živinorejskim delom v strukturi cen porasle bolj kot v Sloveniji. Podobno kot v Sloveniji so naraščale predvsem proti koncu leta in bile v novembru 2003 za 7.8% višje kot v istem mesecu leta prej (v Sloveniji takrat za 3.5% višje); pri tem v rastlinski pridelavi za 12.9% (v Sloveniji 13.7%) in v živinoreji za 2.5% (v Sloveniji 2.2%).

Razkorak med cenami kmetijskih pridelkov pri pridelovalcih ter cenami hrane v življenjskih potrebščinah se je lani ponovno povečal (gl. graf). Primerjava z letom 1991 pokaže, da so bile v letu 2003 prve cene relativno, glede na inflacijo, nižje za 25.4%, druge pa le za 3.1%. Padanje cen pri pridelovalcih je bilo v zadnjih letih načrtovano in vsaj v grobem nadomeščeno z neposrednimi finančnimi pomočmi kmetijskim gospodarstvom, s čimer naj bi prispevali k znižanju inflacije. To je bil eden izmed osnovnih ciljev reformirane kmetijske politike iz leta 1998, ki pa je bil do sedaj dosežen le v minimalni meri, saj so cene hrane v življenjskih potrebščinah le slabo sledile padanju cen pri pridelovalcih. Razliko v cenah so izkoristili vmesni člani v prehranski verigi, torej živilskopredelovalna industrija in trgovina.

Graf: Relativna sprememba cen kmetijskih pridelkov in hrane, glede na inflacijo, obdobje 1991–2003

Vir podatkov: SURS, preračuni UMAR. Opomba: merilo inflacije do 1998 cene na drobno, potem cene življenjskih potrebščin.